

אגרת הרמב"ן

"שִׁמְעוּ בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ, וְאַל תִּטְּשׁוּ תוֹרַת אֲמֹד" (משלי א
(ח).

תִּתְּנֶהָ תָּמִיד לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנִחַת, לְכֹל אָדָם וּבְכָל
עֵת, וּבְזֶה תִּנְצֹל מִן הַפֶּעַס, שֶׁהִיא מִדָּה רָעָה לְהַחֲטִיא
בְּנֵי אָדָם. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (נדרים כב ע"א) : כָּל
הַכּוֹעֵס – כָּל מִינֵי גִיהֵנוֹם שׁוֹלְטִים בוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יא
י) : וְהִסֵּר פֶּעַס מִלְּבָבְךָ, וְהִעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרְךָ. וְאִין
"רָעָה" אֵלָּא גִיהֵנוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טז ד) : וְגַם רָשָׁע לְיוֹם
רָעָה.

וְכֹאשֶׁר תִּנְצֹל מִן הַפֶּעַס, תִּעֲלֶה עַל לִבְךָ מִדַּת הָעֲנוּה,
שֶׁהִיא מִדָּה טוֹבָה מְכֹל מִדּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כב
ד) : עֲקֹב עֲנוּה, יִרְאֵת ה'.

וּבְעֵבוֹר הָעֲנוּה, תִּעֲלֶה עַל לִבְךָ מִדַּת הִירְאָה, כִּי תִתֵּן
אֶל לִבְךָ תָּמִיד : מֵאִין בָּאֵת, וּלְאִין אֵתָה הוֹלֵךְ ; וְשֶׁאֵתָה
רָמָה וְתוֹלְעָה בְּחִיָּיךָ, וְאִף כִּי בְּמוֹתְךָ ; וְלִפְנֵי מִי אֵתָה
עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ הַכְּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"ב
ו יח) : הִנֵּה שָׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלְפוּךָ, אִף כִּי
לְבוֹת בְּנֵי אָדָם (ע"פ משלי טו יא). וְנֶאֱמַר (ירמיהו כג כד) : הֲלוֹא
אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא נְאֻם ה'.

וְכֹאשֶׁר תִּחְשַׁב אֵת כָּל אֵלָה, תִּירָא מִבוֹרְאֵךָ וְתִשְׁמַר
מִן הַחֲטָא, וּבְמִדּוֹת הָאֵלָה תִּהְיֶה שְׂמִחַ בְּחֻלְקֶךָ.

וְכַאֲשֶׁר תִּתְנַהֵג בְּמִדַּת הָעֲנוּה לְהִתְבּוֹשֵׁשׁ מִכָּל אָדָם,
וּלְהִתְפַּחַד מִמֶּנּוּ וּמִן הַחֲטָא – אַז תִּשְׁרֶה עָלֶיךָ רוּחַ
הַשְּׂכִינָה, וְזִיו כְּבוֹדָהּ, וְחַיֵּי עוֹלָם הִבָּא.

וְעַתָּה בְּנֵי דַע וּרְאֵה, כִּי הַמִּתְנַגֵּא בְּלִבּוֹ עַל הַבְּרִיּוֹת –
מוֹרֵד הוּא בְּמַלְכוּת שְׁמַיִם, כִּי מִתְפָּאֵר הוּא בְּלִבּוֹשׁ
מַלְכוּת שְׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צג א) : ה' מִלְּךְ גָּאוֹת לְבֶשׁ,
וּגּוֹ'.

וּבַמָּה יִתְנַגֵּא לֵב הָאָדָם? אִם בְּעֵשֶׂר – "ה' מוֹרֵישׁ
וּמַעֲשִׂיר" (שמואל א פרק ב). וְאִם בְּכָבוֹד – הֲלֹא לְאֱלוֹקִים
הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"א כט יב) : וְהָעֵשֶׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ, וְאִיךָ
מִתְפָּאֵר בְּכָבוֹד קוֹנוֹ? וְאִם מִתְפָּאֵר בְּחֻכְמָה : "מִסִּיר
שָׁפָה לְנֶאֱמָנִים, וְטַעַם זִקְנִים יִקַּח" (איוב יב כ). נִמְצָא :
הַכֹּל שׁוֹה לְפָנֶי הַמְּקוֹם, כִּי בְּאִפּוֹ מִשְׁפִּיל גְּאִים,
וּבְרִצּוֹנוֹ מִגְּבִיָּה שְׁפָלִים, לָכֵן תִּשְׁפִּיל עֲצָמֶךָ, וַיִּנְשָׂאֲךָ
הַמְּקוֹם.

עַל כֵּן אֶפְרֵשׁ לְךָ אֵיךְ תִּתְנַהֵג בְּמִדַּת הָעֲנוּה, לְלַכֵּת בָּהּ
תְּמִיד : כָּל דְּבָרֶיךָ יִהְיוּ בְּנִחַת, וּרְאֵשֶׁךָ כְּפוּיָ ; וְעֵינֶיךָ
יִבִּיטוּ לְמַטָּה לְאָרֶץ, וְלִבְּךָ לְמַעְלָה ; וְאֵל תִּבְיֵט בְּפָנֶי
אָדָם בְּדַבְּרֶךָ עִמוֹ. וְכָל אָדָם יִהְיֶה גְּדוֹל מִמֶּךָ בְּעֵינֶיךָ :
אִם חָכָם אוֹ עֹשִׂיר הוּא – עָלֶיךָ לְכַבְּדוֹ. וְאִם רָשׁ הוּא,
וְאַתָּה עֹשִׂיר אוֹ חָכָם מִמֶּנּוּ – חֲשֹׁב בְּלִבְּךָ כִּי אַתָּה חָיֵב
מִמֶּנּוּ, וְהוּא זְכָאֵי מִמֶּךָ, שְׂאֵם הוּא חוֹטָא – הוּא שׁוֹגֵג,
וְאַתָּה מִזִּיד.

בְּכָל דְּבָרֶיךָ וּמַעֲשִׂיךָ וּמִחֲשַׁבּוֹתֶיךָ, וּבְכָל יַעַת – חֲשׁוֹב
בְּלִבְּךָ כְּאֵלוֹ אַתָּה עוֹמֵד לְפָנֶי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְשִׁכְיִנְתּוֹ עָלֶיךָ, כִּי כְבוֹדוֹ מְלֵא כָּל הָעוֹלָם. וּדְבָרֶיךָ יִהְיוּ
בְּאֵימָה וּבִירְאָה, כְּעֶבֶד לְפָנֶי רַבּוֹ.

וְתַתְּבִישׁ מִכָּל אָדָם. וְאִם יִקְרָאךָ אִישׁ – אַל תַּעֲנֶהוּ
בְּקוֹל רָם, רַק בְּנִחַת כְּעוֹמֵד לְפָנָי רַבּוֹ.

וְהָיִי זֶהִיר לְקִרוֹת בַּתּוֹרָה תָּמִיד, אֲשֶׁר תּוֹכֵל לְקִיְמָה.
וְכֹאֲשֶׁר תִּקְוֶה מִן הַסֵּפֶר – תִּחַפֵּשׂ בְּאֲשֶׁר לְמַדְתָּ אִם יֵשׁ
בּוֹ דָבָר אֲשֶׁר תּוֹכֵל לְקִיְמוֹ. וְתִפְשֵׁשׂ בְּמַעֲשֶׂיךָ בְּבִקּוֹר
וּבַעֲרָב, וּבְזֶה יִהְיֶה כָּל יְמֶיךָ בַּתְּשׁוּבָה.

וְהִסֵּר כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם מִלְּבָבְךָ בְּעֵת הַתְּפִלָּה, וְהִכּוֹן לְבָבְךָ
לְפָנָי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא. וְטִהַר רַעֲיוֹנֶיךָ, וְחָשַׁב הַדְּבָר
קֹדֶם שֶׁתּוֹצִיאֵנוּ מִפִּיךָ.

וְכֵן תַּעֲשֶׂה כָּל יְמֵי חַיֵּי הַבְּלָא בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, וְלֹא
תַחֲטָא. וּבְזֶה יִהְיֶה דְּבָרֶיךָ וּמַעֲשֶׂיךָ וּמַחֲשַׁבוֹתֶיךָ
יְשָׁרִים; וְתִפְלֹתֶךָ תִּהְיֶה זָכָה וּבָרָה וְנִקְיָה, וּמְכוֹנֶת
וּמְקַבֶּלֶת לְפָנָי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י יז):
"תִּכְוִן לִבִּי – תִקְשִׁיב אָזְנְךָ".

תִּקְרָא הָאֲגֵרֶת הַזֹּאת פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוֹעַ וְלֹא תִפְחֹת,
לְקִיְמָה וְלִלְכֶת בָּהּ תָּמִיד אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְמַעַן
תִּצְלִיחַ בְּכָל דְּרָכֶיךָ, וְתִזְכֶּה לְעוֹלָם הַבָּא הַצָּפוֹן
לְצַדִּיקִים. וּבְכָל יוֹם שֶׁתִּקְרָאָנָה – יַעֲנוּךָ מִן הַשָּׁמַיִם
כֹּאֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לְבָבְךָ לְשֵׁאל, עַד עוֹלָם. אָמֵן סְלָה.